

Raport z realizacji
„Programu przeciwdziałania narkomanii
w województwie podlaskim na lata 2009-2013”
w 2013 roku

Białystok 2014 r.

Wstęp

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124) organ wykonawczy samorządu województwa sporządza raport z wykonania w danym roku Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada sejmikowi województwa.

„Program przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2009-2013” został uchwalony przez Sejmik Województwa Podlaskiego w dniu 16 lutego 2009 roku, w oparciu o art. 9 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Cele strategiczne Programu:

1. Zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki.

Cele operacyjne:

- a) Zwiększenie zaangażowania podmiotów uprawnionych do realizacji zadań profilaktycznych w przeciwdziałanie narkomanii.
- b) Podniesienie jakości programów profilaktycznych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii.
- c) Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku.
- d) Ograniczanie podaży.

2. Poprawa stanu zdrowia i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od narkotyków oraz używających narkotyków w sposób szkodliwy.

Cele operacyjne:

- a) Polepszenie jakości postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i programów ograniczania szkód zdrowotnych.
- b) Poprawa dostępności świadczeń na poziomie regionalnym.

3. Wsparcie informacyjne realizacji wojewódzkiego programu przeciwdziałania narkomanii.

Cele operacyjne:

- a) Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii.
- b) Rozwój i konsolidacja systemu informacji o narkotykach i narkomanii.

Problem narkomanii w województwie podlaskim – ujęcie statystyczne

1. Ograniczanie podaży - walka z nielegalnym rynkiem narkotykowym

1.1 Działania Podlaskiej Policji¹

W 2013 r. na terenie województwa podlaskiego odnotowano **1 187** przestępstw przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii i jest to pierwszy od 5 lat spadek liczby ww. przestępstw. (Tabela 1).

Tabela 1. Liczba przestępstw narkotykowych w województwie podlaskim w latach 2009-2013

ROK	2009	2010	2011	2012	2013
LICZBA PRZESTĘPSTW NARKOTYKOWYCH	1 146	1 179	1 379	1 439	1 187

Źródło: System analityczny KSIP²

W 2013 r. wszczęto ogółem **590 postępowań** dotyczących przestępstw „narkotykowych”. W efekcie prowadzonych czynności na 1 187 stwierdzonych przestępstw wykryto 1 152 (wskaźnik wykrywalności – 97,05%).

Najwięcej przestępstw stwierdzonych odnotowano na terenie powiatu białostockiego – 533, łomżyńskiego – 143, suwalskiego – 83 i bielskiego – 61. Najmniej przestępstw stwierdzono na terenie powiatu sejneńskiego. (Tabela 2).

Tabela 2. Przestępstwa „narkotykowe” popełnione na terenie województwa podlaskiego (wg. powiatów)

rok/ powiat	wszczęte			stwierdzone			wykryte			2013	
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013	podejrzani	osoby nieletnie
białostocki	256	193	230	550	504	533	533	492	514	289	42

¹ Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku.

² KSIP - Krajowy System Informacyjny Policji.

łomżyński	44	54	59	236	311	143	235	307	141	79	16
suwalski	48	51	62	81	86	83	72	84	81	60	3
augustowski	31	27	33	40	105	44	37	105	42	27	1
bielski	22	28	29	109	75	61	109	74	56	30	7
grajewski	18	20	24	38	52	27	38	51	27	20	1
hajnowski	20	19	21	23	43	47	23	42	47	26	4
kolneński	11	13	8	15	15	13	15	14	13	11	2
moniecki	14	10	18	41	19	48	41	19	47	15	2
sejneński	7	10	6	4	20	4	3	17	4	5	0
siemiatycki	26	17	21	77	55	53	77	54	53	26	0
sokólski	15	24	23	21	43	28	19	38	26	19	4
wysoko- mazowiecki	13	14	17	85	72	53	85	71	53	24	1
zambrowski	31	17	38	59	39	34	59	36	32	27	5
podlaskie	563	505	590	1379	1439	1187	1346	1404	1152	667	88

Źródło: System analityczny KSIP

W 2013 r. odnotowano **667 osoby podejrzane** o popełnienie przestępstw „narkotykowych” (2012 r. – 743, 2011 r. – 743). W analizowanym roku **88 przestępstw** przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii popełnili **nieletni** (2012 r. – 97, 2012 r. – 107).

Tabela 3. Nieletni sprawcy czynów przeciwko ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii w latach 2009-2013

ROK	2009	2010	2011	2012	2013
LICZBA CZYNÓW NIELETNICH	64	143	334	399	238
LICZBA NIELETNICH	51	51	107	97	88

Źródło: System analityczny KSIP

1.2 Działania Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej oraz Izby Celej w Białymstoku³

W 2013 r. **Podlaski Oddział Straży Granicznej** ujawnił następujące substancje psychoaktywne:

Styczeń – amfetamina 978 g (wartość 58 704 zł), marihuana 1,6 g (wartość 45 zł)

Marzec – marihuana 33 g (wartość 990 zł), haszysz 10 g (wartość 300 zł), amfetamina 799 g (wartość 31 960 zł)

Czerwiec – 45 sadzonek konopi indyjskich (wartość 29 700 zł)

Lipiec – marihuana 3,20 g (wartości 96 zł)

Sierpień – marihuana 97 g (wartości 3 880 zł)

Listopad – amfetamina 0,4 g (wartość 15 zł), marihuana 0,6g (wartość 15 zł).

W toku pracy funkcjonariuszy **Izby Celnej w Białymstoku** ujawniono w 2013 r. następujące substancje psychoaktywne:

Marzec – marihuana 5,4 kg (wartość 162 000 zł)

Kwiecień – marihuana oraz amfetamina 3 kg (wartość 90 000 zł)

Sierpień – marihuana 4 kg (wartość 120 000 zł)

Październik – amfetamina 20 g (wartość 600 zł) marihuana 2,004 g (wartość 60 120 zł)

Grudzień – amfetamina i marihuana 1 kg (wartość 30 000 zł)

2. Leczenie i rehabilitacja

Wydatki Podlaskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia poniesione w 2013 roku na realizację świadczeń zdrowotnych w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w wybranych zakresach świadczeń:

Nazwa zakresu świadczeń	Koszty 2013 r. w zł (wartość rachunków przedstawionych przez Świadczeniodawców opłaconych przez POW NFZ)
świadczenia udzielane w warunkach oddziału/ośrodka dziennego - leczenie uzależnień, w tym:	81 920,00 (73 920 zł w 2012 r.)
ŚWIADCZENIA DZIENNE TERAPII UZALEŻNIENIA OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	81 920,00
świadczenia udzielane w warunkach ambulatoryjnych - leczenie uzależnień, w tym:	3 169 832,05 (2 899 709,60 w 2012 r.)
LECZENIE UZALEŻNIEŃ	2 534 191,80**
ŚWIADCZENIA TERAPII UZALEŻNIENIA OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH INNYCH NIŻ ALKOHOL	395 356,25***
ŚWIADCZENIA TERAPII UZALEŻNIEŃ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	240 284,00****

³ Źródło: Podlaski Oddział Straży Granicznej w Białymstoku, Izba Celna w Białymstoku.

* Jednostki chorobowe zgodne z klasyfikacją ICD 10, leczone w komórce organizacyjnej, w ramach świadczeń sprawozdawanych F11.1-F19.1, F11.2-F19.2 (bez F17), F63.0, F63.8 ze współistniejącym rozpoznaniem: F06, F07, F20-F29, F30-F39, F50-F59, F70,1 (używający substancji psychoaktywnych), Z81.2, F41, F43, F45, F48, F60 (współzależni);

** Jednostki chorobowe zgodne z klasyfikacją ICD 10, leczone w komórce organizacyjnej, w ramach świadczeń sprawozdawanych F10-F19, F63.0, F63.8, Z03 (używający substancji psychoaktywnych); Z81.1, Z81.3, F41, F43, F45, F48, F60, Z03 (współzależni);

*** Jednostki chorobowe zgodne z klasyfikacją ICD 10, leczone w komórce organizacyjnej, w ramach świadczeń sprawozdawanych F11-F19, F63.0, F63.8, Z03 (używający substancji psychoaktywnych); Z03, Z81.3, F41, F43, F45, F48, F60 (współzależni);

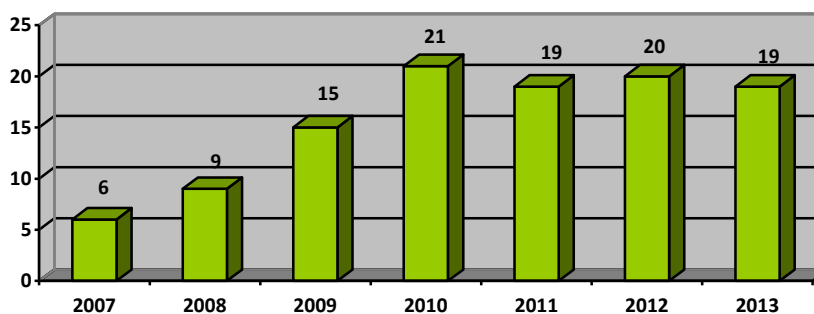
**** Jednostki chorobowe zgodne z klasyfikacją ICD 10, leczone w komórce organizacyjnej, w ramach świadczeń sprawozdawanych F10-F19, F63.0, F63.8, Z03 (używający substancji psychoaktywnych); Z03, Z81.1, Z81.3, F41, F43, F45, F48, F60 (współzależni).

3. Epidemiologia zakażeń wirusem HIV oraz zachorowań na AIDS w województwie podlaskim

Jedną ze zdrowotnych konsekwencji używania narkotyków, w szczególności drogą dożylną, jest rozprzestrzenianie się chorób przenoszonych przez krew, wśród nich HIV/AIDS i wirusowego zapalenia wątroby. Zakażenia krwiopochodne w grupie osób używających narkotyków iniekcyjnie nabywane są zazwyczaj w konsekwencji używania wspólnego sprzętu (strzykawek, igieł, pojemników do mieszania i przygotowania narkotyku). Poza zakażeniami związanymi z korzystaniem ze wspólnego sprzętu do wstrzyknięć, do zakażeń HIV i HBV dochodzi również podczas kontaktów seksualnych zarówno między osobami używającymi narkotyków iniekcyjnie, jak i między nimi a ich partnerami seksualnymi lub klientami.

Poniższe wykresy przedstawiają sytuację epidemiologiczną zakażeń wirusem HIV (Wykres 3) oraz zachorowań na AIDS (Wykres 2) w województwie podlaskim w latach 2007-2013.

Wykres 1. Liczba nowych zakażeń wirusem HIV w latach 2007-2013 w województwie podlaskim⁴

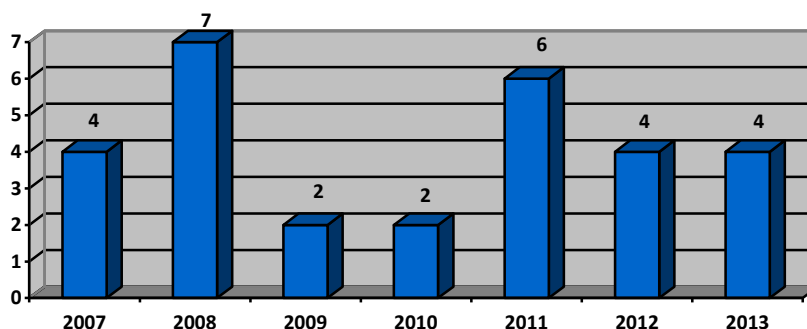

⁴ Źródło: Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny.

Jak wynika z danych Zakładu Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny, w 2013 r. w województwie podlaskim zanotowano **19 nowych przypadków** zakażenia wirusem HIV.

Od 2007 roku notowano wzrost liczby nowych zakażeń wirusem HIV w województwie podlaskim. Najwięcej – 21 przypadków – zarejestrowano w 2010 roku. Do 2013 roku odsetek zakażeń wirusem utrzymywał się na podobnym poziomie.

Wykres 2. Liczba zachorowań na AIDS w latach 2007-2013 w województwie podlaskim⁵

Na podstawie danych przedstawionych na wykresie 2 należy wnioskować, iż epidemiologia zachorowań na AIDS w województwie podlaskim w latach 2007-2013 ma dynamiczny charakter. W latach 2009-2010 zanotowano najniższy odsetek nowych zachorowań na AIDS (dwa przypadki w każdym roku), w 2008 i 2011 roku zarejestrowano najwyższą liczbę tych przypadków. Natomiast w 2012 i 2013 roku zanotowano kolejny spadek liczby zachorowań (4 przypadki).

⁵ Źródło: Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny.

*Realizacja zadań wynikających z „Programu przeciwdziałania
narkomanii w województwie podlaskim na lata 2009-2013” w 2013 roku*

1. Przedsięwzięcia szkoleniowe

Cykliczne **spotkanie przedstawicieli podlaskich placówek leczenia uzależnień** zorganizowane 15 listopada 2013 r. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku w partnerstwie z Wojewódzkim Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży. Spotkanie ukierunkowano na przedstawienie aktualnych zmian legislacyjnych w zakresie leczenia uzależnień oraz programów alternatywnych skierowanych do użytkowników przetworów konopi (program „Candis”) oraz młodych osób „przyłapanych” na używaniu legalnych i nielegalnych substancji psychoaktywnych (program „FreD”).

Koszt – **186,82 zł.**

Cel strategiczny I Zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki.

Cel operacyjny 1.1 Zwiększenie zaangażowania podmiotów uprawnionych do realizacji zadań profilaktycznych w przeciwdziałanie narkomanii.

Działanie: Organizowanie szkoleń, konferencji, narad różnym grupom zawodowym realizującym zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

2. Kampanie edukacyjne

2.1 „Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS” zorganizowana przez Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Białymstoku w partnerstwie z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Białymstoku, Polskim Towarzystwem Oświaty Zdrowotnej Oddział w Białymstoku, Urzędem Miejskim w Białymstoku oraz Podlaskim Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku. Misją Olimpiady stanowiło poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS. Olimpiada odbyła się w trzech etapach – szkolnym (zrzeszającym 1 698 uczniów z 57 podlaskich szkół gimnazjalnych), powiatowym (16 kwietnia 2013 r.) i wojewódzkim (16 maja 2013 r.). W etapie powiatowym udział wzięło 273 uczestników, w etapie wojewódzkim uczestniczyło 42 gimnazjalistów.

Koszt – **3 636,46 zł.**

2.2 Program „**Recepta na zdrowie**”, przygotowany we współpracy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku z Telewizją Polską S.A. w Warszawie Oddział w Białymstoku, nt. uzależnień od internetu i hazardu. Program wyemitowano na antenie TVP Białystok. Treść odcinka przygotowano przy współpracy z ośrodkami prowadzącymi terapię uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych (ETAP Ośrodek Profilaktyki i Terapii dla Młodzieży i Dorosłych w Białymstoku oraz Wojewódzki Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży).

Koszt – **6 000 zł**.

Cel strategiczny I Zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki.

Cel operacyjny 1.1 Zwiększenie zaangażowania podmiotów uprawnionych do realizacji zadań profilaktycznych w przeciwdziałanie narkomanii.

Działanie: Wspieranie inicjatyw w zakresie uniwersalnej profilaktyki narkomanii adresowanych do różnych grup docelowych, przede wszystkim do dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 1.3 Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku.

Działanie: Prowadzenie edukacyjnych kampanii społecznych.

3. Programy profilaktyczne

3.1. „FreD goes net” – Program Wczesnej Interwencji wobec Młodych Użytkowników Narkotyków.

„**FreD goes net**” to międzynarodowy projekt mający na celu adaptację i rozpowszechnienie w Europie opracowanego w Niemczech programu profilaktyki selektywnej, opartego o metodę krótkiej interwencji profilaktycznej i skierowanego do młodych osób używających narkotyków. Osoby zakwalifikowane do programu biorą udział w zajęciach grupowych prowadzonych metodą wywiadu motywującego. Celem zajęć jest pobudzenie uczestników do refleksji, podniesienie poziomu ich wiedzy na temat używania narkotyków, zachęcenie do oceny ryzyka i odpowiedzialności, zmiana nastawienia i zachowania związanego z używaniem narkotyków oraz poznanie oferty lokalnego systemu pomocowego.

Koordynatorem programu po stronie polskiej jest Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, które upowszechnia i rekomenduje jego realizację.

W 2013 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku kontynuował wsparcie realizacji programu na terenie województwa podlaskiego. W terminie sierpień – grudzień zrealizowano program w sześciu zrekrutowanych grupach. Uczestnikami spotkań była młodzież w wieku 13-19 lat. Potwierdzenie ukończenia programu otrzymało 48 osób. Rozmowy (kwalifikacyjne i podsumowujące) z beneficjentami programu oraz zajęcia przeprowadzili certyfikowani trenerzy „FreD”.

Ponadto przeprowadzono działania informacyjno-edukacyjne skierowane do dwóch grup odbiorców: przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości (prokuratorów, sędziów, policji) oraz młodych użytkowników substancji psychoaktywnych. Materiały informacyjne (ulotki, plakaty) oraz promocyjne (długopisy, kubki) przygotowano pod kątem stosowania alternatywnych rozwiązań profilaktycznych (rekomendowanych programów „FreD” oraz „CANDIS”⁶) wobec osób „przyłapanych” na posiadaniu niewielkich ilości nielegalnych substancji psychoaktywnych/problemowych użytkowników przetworów konopi oraz oferty uczestnictwa tych osób w bezpłatnych profilaktycznych i terapeutycznych sesjach.

Koszt – **19 581,15 zł.**

3.2. Konkurs „Profilaktyka z Bakcylem” – przedsięwzięcie z zakresu profilaktyki uniwersalnej, ukierunkowane na propagowanie pozytywnych postaw oraz zainteresowań i talentów dzieci i młodzieży z województwa podlaskiego, stanowiących alternatywny – wolny od używek – sposób spędzania wolnego czasu.

W terminie czerwiec – wrzesień, przy współpracy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku z Komendą Wojewódzką Policji w Białymstoku, przeprowadzono konkurs skierowany do młodych osób w wieku 14-18 lat, polegający na zaprezentowaniu swojej pasji jako alternatywnego wobec używek sposobu na kreatywną codzienność. Spośród 10 zgłoszonych w ramach Konkursu prac, opisujących pasje młodych ludzi, wyłoniono autorów najciekawszych prezentacji, przyznając Nagrodę Główną, dwa Wyróżnienia oraz Wyróżnienie Specjalne.

Koszt – **8 593,58 zł.**

⁶ Program „CANDIS” jest krótkoterminowym programem terapii dla osób uzależnionych od marihuany lub innych przetworów konopi, adresowanym do osób powyżej 16 roku życia. W trakcie 10 sesji terapii indywidualnej odbiorcy programu nabywają umiejętności ułatwiające utrzymywanie abstynencji, radzenie sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi oraz komunikowanie się. Założeniem programu jest indywidualne ustalenie celów terapii przez pacjenta i terapeutę. Akceptowalnym celem jest zatem zarówno abstynencja, jak i ograniczenie używania marihuany czy innych przetworów konopi.

3.3. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku w 2013 roku, rozpoczął realizację **programu ograniczającego ryzyko szkód zdrowotnych**, ukierunkowanego na edukację młodych ludzi, poprzez bezpośrednie oddziaływania środowiskowe, w zakresie HIV/AIDS, chorób przenoszonych drogą płciową, zachowań ryzykownych, a także używania substancji psychoaktywnych. W ramach realizacji programu w 2013 r. wyodrębniono grupę partworkerów, którzy w kolejnym etapie projektu zostaną merytorycznie i praktycznie przygotowani do pracy liderkiej. Ponadto pozyskano i opracowano materiały edukacyjne, informacyjne oraz promujące ideę profilaktyki selektywnej, będące jednym z narzędzi oddziaływań profilaktycznych partyworkerów.

Koszt – **2 076,04 zł.**

Cel strategiczny I Zahamowanie tempa wzrostu popytu na narkotyki.

Cel operacyjny 1.1 Zwiększenie zaangażowania podmiotów uprawnionych do realizacji zadań profilaktycznych w przeciwdziałanie narkomanii.

Działanie: Wspieranie inicjatyw w zakresie selektywnej i wskazującej profilaktyki narkomanii adresowanych do różnych grup docelowych, przede wszystkim do dzieci i młodzieży zagrożonej narkomanią.

Działanie: Wspieranie inicjatyw w zakresie uniwersalnej profilaktyki narkomanii adresowanych do różnych grup docelowych, przede wszystkim do dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 1.3 Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku.

Działanie: Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno – edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki narkomanii.

Cel operacyjny 1.4 Ograniczanie podaży.

Działanie: Tworzenie systemu edukacyjno-interwencyjnego w skupiskach młodzieżowych (praca środowiskowa), w tym: organizacja szkoleń dla liderów rówieśniczych oraz rozwój streetworkingu.

Ponadto, w ramach realizacji „Programu współpracy Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2013 roku”, w trybie otwartego konkursu ofert, na realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, udzielono dotacji następującym podmiotom:

- 1) Stowarzyszeniu „FAROS” w Białymstoku w kwocie 16 500 zł, z przeznaczeniem na zadanie pn. „Program profilaktyczny skierowany do młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej *Uczymy się żyć bez ryzyka AIDS*”, ukierunkowane na edukację przyszłych liderów profilaktyki HIV (16 osób) oraz młodzieży szkolnej (900 uczniów) – w zakresie podstawowej wiedzy nt. problemu. Projekt zrealizowano w szkołach powiatów: białostockiego, sokólskiego, bielskiego, monieckiego, hajnowskiego i wysokomazowieckiego.
- 2) Stowarzyszeniu „EGO” w Suwałkach w kwocie 5 600 zł, z przeznaczeniem na zadanie pn. „Zadbaj o wolność – nie poddaj się uzależnieniom”, ukierunkowane na ogólnospołeczną edukację na temat problemu zarówno chemicznych (alkohol, nikotyna, narkotyki, leki), jak i behawioralnych uzależnień (hazard, internet, seks). Kampania medialna została przeprowadzona w formie audycji radiowych, spotów emitowanych na wieloformatowym teledziennym oraz informacji upowszechnianych w komunikacji miejskiej i szkolnych radiowęzłach. Ponadto, w ramach przedsięwzięcia, opracowano i wydano ulotkę „Jak odmówić, gdy inni namawiają do używek” oraz przeprowadzono trening zachowań asertywnych (ART TZA) adresowany do młodzieży szkolnej. Kampania swoim zasięgiem objęła teren województwa, ze szczególnym naciskiem na odbiór treści edukacyjnych przez mieszkańców Suwałk i okolic.

Wysokość środków wydatkowanych z budżetu województwa podlaskiego na realizację w 2013 roku zadań z obszaru przeciwdziałania narkomanii: **62 174,05 zł** (w tym 27 114,35 zł – środki finansowe ujęte w dziale - ochrona zdrowia, rozdziale - zwalczanie narkomanii).

*Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania narkomanii na terenie
Miasta Białegostoku, Łomży i Suwałk w 2013 roku*

- I. Działania zrealizowane przy wsparciu środków finansowych pochodzących z budżetu Miasta Suwałki:
- 1) Program profilaktyki selektywnej „FreD”. Odbiorcy – 12 osób (6 osób – rodzice i opiekunowie, 6 osób – młodzież).
Koszt: 4 537,60 zł.
 - 2) Zakup testów do wykrywania narkotyków w celu diagnostyki i terapii pacjentów Poradni Leczenia Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych SP SP ZOZ w Suwałkach uzależnionych lub używających substancji psychoaktywnych.
Koszt: 2 499,66 zł.
- II. Programy profilaktyczne zrealizowane przy wsparciu środków finansowych pochodzących z budżetu Miasta Łomży:
- 1) **„Uczeń gimnazjum dba o swoje zdrowie”** – program zrealizowany w terminie kwiecień - listopad 2013 r. w Publicznym Gimnazjum nr 2 w Łomży im. Jana Pawła II. W ramach programu odbyło się spotkanie z rodzicami pn.: „Współczesne zagrożenia młodzieży”, ukierunkowane na tematykę substancji psychoaktywnych. Ponadto młodzież przygotowała gazetkę informacyjno - edukacyjną. Przeprowadzono olimpiadę sportową, konkurs literacki. W programie udział wzięli uczniowie Gimnazjum oraz ich rodzice (ogółem 250 osób).
Koszt: 9 995,28 zł.
 - 2) **„Świadomy wybór - używkom mówię nie!”** – program zrealizowany w terminie styczeń – czerwiec 2013 r. w Publicznym Gimnazjum nr 1 im. Noblistów Polskich w Łomży. W ramach programu młodzież przygotowała spektakl dotyczący problemu uzależnień, ponadto przeprowadzono zajęcia sportowe. Odbiorcami programu byli uczniowie klas I i II Gimnazjum (ogółem 50 osób).
Koszt: 5 309 zł.
 - 3) **„Zdrowe dziecko to twórcze dziecko”** – program zrealizowany w terminie wrzesień – listopad 2013 r. w Przedszkolu Publicznym nr 5 w Łomży. W ramach realizacji projektu odbył się konkurs plastyczny pn.: „Świat wolny od uzależnień”, spotkanie przedstawicieli policji oraz ochrony zdrowia z dziećmi oraz spotkanie rodziców z ratownikiem medycznym (nt. udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej osobom po zażyciu substancji psychoaktywnych). Ponadto odbyły się zawody sportowe oraz zajęcia

edukacyjne kadry pedagogicznej z dziećmi. Programem objęto 5-6 letnie dzieci i ich rodziców (ogółem 130 osób).

Koszt: 5 992,55 zł.

- 4) **„Szeroka oferta klubów sportowych i kół zainteresowań alternatywą uzależnień”** – program zrealizowany w terminie czerwiec – grudzień 2013 r. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Konopnickiej w Łomży. W ramach realizacji programu odbyła się pedagogizacja rodziców, warsztaty asertywności dla nauczycieli, warsztaty asertywności dla uczniów uczestniczących w zajęciach kół i klubów. Przeprowadzono spotkania alternatywnego klubu filmowego, klub aerobiku, szkolne koło turystyczno-krajoznawcze. Zorganizowano spływ kajakowy oraz rajd pieszy. Ogółem w programie wzięło udział 300 uczniów.

Koszt: 23 541,16 zł

- 5) **„Nalogi? Już na to nie mam czasu”** – program zrealizowano w terminie wrzesień – grudzień 2013 r. w Zespole Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych w Łomży. W ramach projektu młodzież ze środowisk zagrożonych dysfunkcjami, w toku pracy z socjoterapeutą, doradcą zawodowym oraz pedagogiem, nabyła umiejętność efektywnych i akceptowanych społecznie sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach (szczególnie uwzględniono problem nadużywania alkoholu i eksperymentowania z narkotykami). Ponadto młodzież zapoznano z typologią zachowań ryzykownych oraz zagrożeniami wynikającymi z ryzyka uzależnień. W programie wzięło udział 30 osób – uczniowie Zespołu Szkół w wieku 13 – 19 lat.

Koszt: 14 313,82 zł

- 6) **„Trenuję, robię wyniki – odrzucam papierosy, alkohol i narkotyki”** – program zrealizowany w terminie marzec-grudzień przez Klub Sportowy „PERSPEKTYWA” w Łomży. W ramach programu odbyły się zajęcia profilaktyczne skierowane do młodzieży w wieku 12 – 17 lat. W zajęciach uczestniczyły 54 osoby.

Koszt: 14 377,05 zł (w tym 2 377,05 zł – wkład finansowy Klubu)

- 7) **„Kultura fizyczna atrakcyjnym sposobem na spędzanie czasu wolnego przez studentów i młodzież szkolną”** - program zrealizowany w terminie kwiecień-grudzień przez Klub Uczelniany Akademickiego Związku Sportowego Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości. W ramach programu, poprzez ofertę bezpłatnych, atrakcyjnych zajęć sportowych, upowszechniano wśród studentów zdrowe, bezpieczne formy spędzania czasu wolnego. Informowano na temat skutków zażywania

substancji psychoaktywnych, palenia tytoniu, spożywania alkoholu. W programie wzięło udział 100 osób.

Koszt: 11 800,27 zł (w tym 1 800,27 – wkład finansowy Klubu)

- 8) **„Rozwój profesjonalnych form pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży wychowującej się w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym, narkomanią i przemocą”** - program zrealizowany w terminie kwiecień-listopad przez Stowarzyszenie „Dlatego Warto”. W ramach programu odbyły się spotkania konsultacyjne z psychologami i terapeutą. Uczestnicy zapoznali się z przyczynami sięgania po alkohol i narkotyki. Poznali skutki oddziaływania używek na organizm człowieka oraz sposoby odmowy ich użycia. Odbyła się siedmiostopniowa mediacja rówieśnicza. W programie wzięło udział 10 osób z niepełnosprawnością umysłową, psychiczną i fizyczną z rodzin z problemem alkoholowym, narkomanią i przemocą domową.

Koszt: 7 200 zł (w tym 1 800 zł – wkład finansowy Stowarzyszenia)

III. Działania zrealizowane przy wsparciu środków finansowych pochodzących z budżetu Miasta Białegostoku:

- 1) **Wspieranie usług profilaktyczno-terapeutycznych** w zakresie pomocy uzależnionym, ich rodzinom i osobom zagrożonym uzależnieniem oraz zagrożonym zakażeniem wirusem HIV prowadzonych w punktach konsultacyjnych i poradniach uzależnień:
 - Stowarzyszenie MONAR w Białymstoku – Poradnia Profilaktyczno-Konsultacyjna - działania w obszarze profilaktyki uniwersalnej (381 zajęć, 194 grupy, 1120 godzin zajęć, z których łącznie skorzystały 2422 osoby) oraz działania w obszarze profilaktyki selektywnej i wskazującej (4900 godzin zajęć, z których łącznie skorzystało 765 osób).
 - Stowarzyszeniem Pomocy Rodzinie DROGA w Białymstoku - działania terapeutyczne (4043 godzin zajęć, z których łącznie skorzystało 2608 osób), działania profilaktyczne (247 zajęć, z których łącznie skorzystały 5423 osoby).
- 2) **Wspieranie usług rehabilitacyjnych** w zakresie przeciwdziałania narkomanii realizowanych w placówkach stacjonarnych i ośrodkach dziennego pobytu - łącznie z usług skorzystało 41 osób.
- 3) **Akademia Profilaktyków** - szkolenie skierowane do nauczycieli mające na celu dostarczenie wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży oraz wykształcenie umiejętności pracy indywidualnej i grupowej

z dziećmi i młodzieżą podejmującą zachowania ryzykowne – w szkoleniu udział wzięły 72 osoby.

- 4) **Poprzez siebie dla innych** – Klucz do skutecznej profilaktyki (warsztaty rozwoju umiejętności, z których łącznie skorzystało 141 osób).
- 5) **Zajęcia integracyjne w planowaniu pracy profilaktyczno-wychowawczej** (100 godzin zajęć dla 25 grup odbiorców - łącznie 656 osób).
- 6) **Szkolenie** policjantów i pracowników poradni w zakresie nowych środków psychoaktywnych, w których uczestniczyło 50 osób.

Łączna kwota wydatkowana na powyższe działania w 2013 r. z budżetu Miasta Białegostoku: 685 587,24 zł.

Realizacja obszaru przeciwdziałania narkomanii przez podlaskie gminy w 2012 roku⁷

Coroczny monitoring realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na poziomie lokalnym prowadzony jest w oparciu o art. 11, ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, na podstawie formularzy sprawozdawczych przygotowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, wypełnianych przez gminy. Analiza sprawozdawcza dotyczy obszarów: profilaktyka – leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna – badania i monitoring.

W 2012 roku wypełnione sprawozdania złożyło 117 podlaskich gmin. W oparciu o informacje zawarte w formularzach, realizacja badanych obszarów w 2012 roku, w ujęciu ilościowym, przedstawia się następująco:

- **9** podlaskich gmin⁸ nie posiadało dokumentu regulującego realizację zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii (nie opracowało gminnego programu przeciwdziałania narkomanii bądź gminnego programu przeciwdziałania uzależnieniom),
- **66** gmin (56,4%) wspierało finansowo programy profilaktyki uniwersalnej, natomiast **15** gmin (13%) wspierało finansowo programy profilaktyki selektywnej,
- **41** samorządów (35%) finansowało działania z zakresu podnoszenia poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku,
- **17** gmin⁹ dofinansowało szkolenia z zakresu podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób zaangażowanych w działalność profilaktyczną,
- **14** gmin¹⁰ (12%) wsparło finansowo działania z zakresu zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób używających szkodliwie i uzależnionych od narkotyków,
- **10** samorządów (8,5%) upowszechniało informacje na temat placówek i programów dla osób uzależnionych,

⁷ Na podstawie analizy sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

⁸ Gminy: Sztabin, Jasionówka, Kulesze Kościelne, Rajgród, Grabowo, Giby, Tykocin, Korycin, Nowy Dwór.

⁹ Gminy: Siemiatycze (g. miejska), Juchnowiec Kościelny, Mońki, Wasilków, Augustów (g. wiejska), Stawiski, Bargłów Kościelny, Supraśl, Suwałki (g. miejska), Sejny (g. miejska), Milejczyce, Zabłudów, Bielsk Podlaski (g. miejska), Łomża (g. miejska), Piątnica, Choroszcz, Hajnówka (g. wiejska).

¹⁰ Gminy: Siemiatycze (g. miejska), Goniądz, Grajewo (g. miejska), Grajewo (g. wiejska), Czarna Białostocka, Suwałki (g. miejska), Zambrów (g. miejska), Ciecchanowiec, Hajnówka (g. miejska), Augustów (g. miejska), Bielsk Podlaski (g. miejska), Sztabin, Sejny (g. miejska), Mońki.

- 5 gmin¹¹ wsparło finansowo realizację programów ukierunkowanych na zmniejszenie marginalizacji społecznej wśród osób używających narkotyków szkodliwie oraz osób uzależnionych,
- 4 gminy¹² wsparły działania z zakresu rozwoju zawodowego pracowników zatrudnionych w placówkach prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od narkotyków oraz innych grup zawodowych mających styczność z osobami uzależnionymi od narkotyków,
- 3 gminy¹³ realizowały działania mające na celu monitorowanie epidemiologiczne problemu narkotyków i narkomanii,
- 7 samorządów¹⁴ realizowało działania mające na celu monitorowanie postaw społecznych na temat problemu narkotyków i narkomanii,
- 3 samorzady¹⁵ realizowały działania na rzecz rozwoju i konsolidacji systemu informacji o narkotykach i narkomanii.

Z analizy sprawozdań wynika, iż działania profilaktyczne wspierane w 2012 roku przez podlaskie gminy, w głównej mierze dotyczyły promocji zdrowego stylu życia, kładąc nacisk na edukację zdrowotną, potrzebę wspomaganie rozwoju i konstruktywnych form spędzania czasu wolnego a także kształtowanie przekonań normatywnych. W niewielkim stopniu gminy angażowały się w realizację programów z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej skierowanych do osób z tzw. grup ryzyka oraz osób używających substancje psychoaktywne. Ponadto nieliczne z wymienionych programów zostały prawidłowo zakwalifikowane do wskazanej grupy profilaktycznej – oddziaływaniami sensu stricto edukacyjnymi obejmowano grupy ryzyka, wymagające pracy nad zmianami postaw ryzykownych. Działaniami z zakresu zarówno uniwersalnej, jak i selektywnej profilaktyki uzależnień obejmowano w szczególności dzieci i młodzież, sporadycznie ich rodziny. Obszar edukacji społecznej realizowany był przez niemal jedną trzecią sprawozdanych gmin. Aktywność samorządów w tym zakresie przejawiała się opracowaniem i upowszechnianiem

¹¹ Gminy: Lipsk, Mońki, Czyżew, Piątnica, Bielsk Podlaski (g. miejska).

¹² Gminy: Ciechanowiec, Augustów (g. miejska), Bielsk Podlaski (g. miejska), Siemiatycze (g. miejska).

¹³ Gminy: Mońki, Sejny (g. miejska), Bielsk Podlaski (g. miejska).

¹⁴ Gminy: Siemiatycze (g. miejska), Łomża (g. miejska), Łomża (g. wiejska), Mońki, Bielsk Podlaski (g. miejska), Zambrów (g. wiejska), Kuźnica.

¹⁵ Gminy: Augustów (g. miejska), Sejny (g. miejska), Bielsk Podlaski (g. miejska).

materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących promocji zdrowia i profilaktyki narkomanii, realizacją edukacyjnych kampanii społecznych oraz współpracą z mediami.

Obszar oddziaływań leczniczych, rehabilitacyjnych, ograniczania szkód zdrowotnych oraz readaptacyjnych, podlaskie gminy w głównej mierze wspierały poprzez zwiększanie dostępności pomocy osobom uzależnionym oraz upowszechnianiem informacji na temat placówek i programów pomocowych. Żadna z gmin w 2012 roku nie dofinansowała programów ograniczenia szkód zdrowotnych związanych z używaniem narkotyków, takich jak programy wymiany igieł i strzykawek, programy pracowników ulicznych, noclegownie dla osób uzależnionych, czy programy dyskotekowe. Niewielki odsetek samorządów wspierał działania na rzecz zmniejszenia marginalizacji wśród osób używających narkotyków szkodliwie oraz osób uzależnionych. Główną formę wsparcia stanowiło udzielanie świadczeń pomocy społecznej osobom i rodzinom z problemem narkomanii. Obszar badań i monitoringu problemu narkotyków i narkomanii realizowany był przez samorzady gminne poprzez zbieranie i analizę danych statystycznych dotyczących problemu oraz reakcji instytucjonalnej na problem, a także szkolenia podnoszące kwalifikacje osób zaangażowanych w prowadzenie monitoringu.

Analiza materiału sprawozdawczego nasuwa wniosek, iż zadania z obszaru przeciwdziałania narkomanii, realizowane są przez podlaskie gminy niejako „przy okazji” realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Pomimo obligatoryjności opracowania dokumentu służącego kreowaniu lokalnej polityki na rzecz przeciwdziałania narkomanii, niewielki odsetek podlaskich gmin wciąż nie posiada formalnego programu. Przeciwdziałanie uzależnieniom traktowane jest w sposób globalny. Oddziaływania z obszaru narkomanii są ściśle związane z profilaktyką „alkoholową” – trudne do wyodrębnienia, zarówno pod względem merytorycznym jak i finansowym. Dlatego też sprawozdawczość w tym zakresie w głównej mierze ma charakter ramowy, pozwalający na ogólność w oznaczeniu stopnia realizacji gminnych zadań w obszarze przeciwdziałania narkomanii.

ANEKS

BAZA PLACÓWEK UDZIELAJĄCYCH POMOCY OSOBOM Z PROBLEMEM NARKOTYKOWYM W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

PLACÓWKI STACJONARNE

Ośrodek Rehabilitacji i Readaptacji „MONAR” w Zaczerlanach

Choroszcz Zaczerlany 25

tel: 857193314

tel: 856526234

Caritas Archidiecezji Białostockiej Katolicki Ośrodek Wychowania i Terapii Uzależnień „Metanoia”

Czarna Białostocka, ul. Skr. Pocz 45

tel: 857103241

ODDZIAŁY DETOKSYKACYJNE

SPPZOZ im. Dr. Stanisława Deresza

Choroszcz, ul. Plac Dr Z. Brodowicza 1

tel: 857191091 wew. 251

PLACÓWKI AMBULATORYJNE

NZOZ „PZP i Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia

Augustów, ul. Szpitalna 12a

tel: 876432816

Punkt Konsultacyjny Stowarzyszenia „Monar”

Białystok, ul. Gen. Z. Berlinga 8

tel: 856516564

Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Droga” Ośrodek Profilaktyki i Terapii dla Młodzieży i Dorosłych „ETAP”

Białystok, ul. Włókiennicza 7

tel: 857445026

tel: 857445224

Wojewódzki Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień Poradnia dla Uzależnionych od Środków Psychoaktywnych

Łomża, ul. Rybaki 3

tel: 862166703

Poradnia Terapii Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych Specjalistyczny Psychiatryczny Samodzielny Publiczny ZOZ

Suwałki, ul. Reja 67a

tel: 875626455

PLACÓWKI DIAGNOZUJĄCE ZAKAŻENIE HIV

Laboratorium Medyczne

Augustów, ul. Szpitalna 12
tel: 876444257

Punkt Anonimowego i Bezpłatnego Testowania w kierunku HIV w Białymstoku przy Ośrodku Diagnostyczno-Badawczym Chorób Przenoszonych Drogą Płciową

Białystok, ul. Św. Rocha 3
tel: 857426361
tel: 857460454

Punkt Konsultacyjny Klinika Chorób Zakaźnych i Hepatologii

Białystok, ul. Żurawia 14
tel: 857409479
tel: 857409439
tel: 857400977

Szpital Wojewódzki im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego Zakład Diagnostyki Mikrobiologicznej

Łomża, ul. Piłsudskiego 11
tel: 864733574
tel: 864733579

SP Szpital Wojewódzki Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej i Mikrobiologii

Suwałki, ul. Szpitalna 60
tel: 875629330
tel: 875629342

SP Szpital Wojewódzki Poradnia Skórno-Wenerologiczna

Suwałki, ul. Szpitalna 60
tel: 875629431